

Austro-ugarski ratni izvještaj.

14. septembra. (D. u.) Službeno izvještaj.

Rusko bojište.
Položaj je u istočnoj Galiciji nepromijenjen. Neprijatelj je jutros navlaio na našu frontu uz Stripu ali je suzbijen. I u Vojski prošli su Rusi sa novim četama, što su jih doveli na mnogo mjesta, a naročito kod Aleksinca još traju borbe, neprijatelj je kod Dubna i u odsjeku objela svuda uz velike gubitke. Naše objele čete, koje se bore u Litavskoj, nisu su, gonče neprijatelja, južno Slovačku niznu Grivde.

Talijansko bojište.
Zbog nepujskih talijanskih nalava zadnja dana nastala je jučer u ovcim borama oko Bovca i Tolmina stanka. Kod Bovca potjerala je nenadna paljba našeg neprijatelja Talijane iz više kilometara silonog dijela fronte. Ižečiji su Talijani pretrpjeli silne gubitke. Na tiroolskoj fronti napujski pokušaj nalava silijih neprijateljskih odjeljenja na naše objele nepograničnog mosta u dolini Popene — kod Schluderbacha i — u području Tolme. Ukupno traje na jugozapadnoj fronti mir.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, M. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

14. septembra. (D. u.) Iz velikog glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.
Neprijateljska ljetala bacila bombe na Eber, Moringen, Gmatsau Gains i Derschelingen. Kod Donauhsinghen pušali su na osobni vlak sa strojnim puškama. Nekoliko osoba bi ubijeno a nekoliko ranjeno. Od jata ljetala, koji su se nalazili nad Trierom, oboreno je jedno. Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova.

Na fronti između Dvine i Vilije, sjeverozapadno Vline, vojna skupina Hindenburgova prodire dalje, boreći se. Zarobljeno je 5200 Rusu a zaplijenjen jedan od 17 munijskih kola, 13 strojnih pušaka i mnogo priljaga. Također istočno Dvine napreduje naša nalava. U liku Njemcima, sjeveroistočno Grodna, stigao je progono do na put Lige. Dalje južno mobiliziramo se odsjeku Šare, Kolodvor u koji bio je obasut bombama.

Vojna skupina bavarskog princa Leopolda.

Vojna skupina nastavlja progono. Neprijateljske su zalaznice bačene.

Vojna skupina Mackensenaova.

Također naprotiv vojnoj skupini Mackensenaovoj neprijatelj nije mogao, da

zaustavi progono. Nekoliko je stotina momaka zarobljeno.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 14. septembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

U odsjeku Anaforte naše je topništvo naperilo žestoku vatru na neprijateljski regiment u okolici Karakollupe, na neprijateljski logor kod Slanog jezera i neprijateljske kompanije koje su u skupinama napredovale kod Sedilbahra, i raspršilo neprijatelja.

Uspjela njemačka zračna nalava.

Berlin 14. septembra. (D. u.) Službeno se javlja: 12. Septembra napadnulo je 6 njemačkih hidroplana ruske pomorske vojne sile u rigajskom zalivu i Rigu-Ust-Dvinsku. Neprijateljski je brod za ljetala uspješno napadnut pred zalivom bombama i pogodjen jedamput. U anasergovoj je luci dvputa pogodjen brod za ljetala. Ljetalo, koje je moralo izvojevali broj sa dvjema neprijateljskim aeroplanima, doprio je do torpednjače te ju pogodilo. Drugi je hidroplan srusio dvije uronjene podmornice pred Vindavom te ju nabacio dvjema bombama. Uspjeh nije ustanovljen. Na brodarnici Mühlagraha u Ust-Dvinsku, koja je udešena za granju torpednjača, šest puta su pogodjene radio-nije i Helingen. U brodarnici nastao je požar. Jedno je ljetalo surselo u rigajskom zalivu jedrenjaci te ju potopilo, nakon što je momčad spasena.

Tobožnje izjave generala Ruskija.

Berlin, 14. septembra. „Lokalzeitung“ javlja iz Londona: „Times“ donasa brozjavku svojeg ratnog dopisnika iz ruske ratne stane. Prilikom kojim je general Ruski izjavio, da je zauzeo Petrograd po Njemicima isključeno, posto se svakim danom položaj poboljšava davanjem municije, topova i svježih četa. Uza to je kraj između Petrograda i sadašnje fronte težak. Ruske može sada odahnuti, zimi rat će moći uzdržati, a na proljeće će se se opet započeti ofenzivom sa novom vojskom i novim topovima.

Ispražnjenje Petrograda.

Kopenhagen, 14. septembra. „Aftenbladet“ javlja iz Haparanda, da se je ruski vlak, koji je dovezao 250 njemačkih ranjenih vojnika za izmjenu odmah vratilo, pošto se vagume upotrebljava za ispražnjenje Petrograda.

Izvoz žita iz Rusije.

Petrograd, 14. septembra. „Vjedomosti“ predlažu, neka se dozvoli slobodan izvoz žita iz Škandinaviju, pa makar ako ima žito dospjeli i u Njemačku. Milijarde, što bi ih Rusija primila za ovo žito, ona nužno treba.

Municija za Rusiju.

Kopenhagen, 15. septembra. Londonski listovi javljaju, da je na putu u Rusiju preko Sibirije 100.000 tona municije.

Izpražnjenje Kijeva.

Berlin, 14. septembra. „National-Zeitung“ javlja: Ruske oblasti počimaju ispražnjivati Kijev. Arhivi grada i civilnih oblasti se prenasaju.

Nova nalava na Rigu.

Kopenhagen, 14. septembra. Zeljeznička druga Reval-Baltisport je obustavljena stuska agencija grada za predstoj na Rigu nova nalava njemačke mornarice.

Ruske tuzbe.

Kopenhagen, 14. septembra. „Ruske slovo“ tvrdi, da nije Rusija u zadnja tri vijeka pridonijela ovakovih zrlava kao sada. Vojnska je prisiljena ustupiti neprijatelju područja i milijune stanovnika. Dosada je neprijatelj zaposeo 170.000 četvornih vrsta zemlje u kojima stanuje 16 milijuna stanovnika. A što će još neprijatelj uzeti, nitko ne zna. Tri milijuna bjezgonica ide u nutrožju Rusije a drugi još slijede. Izdalo se dosada za vojsku 5 milijardi rubalja. Uza sve to Rusi su bili u svemu nepriljubljeni. Akoprem ima u zemlji dosta žive, život biva danonice skupiji. Za lučnu zimu manjak će sijena. Vlada se nit najmanje ne brine da prisikri potrebiti ugljen i drva. Gijene goriva će se potrostručiti. Javnost bi se morala o svemu uputiti, i ne braniti, da se o tome ne piše, za to, da neprijatelj ne dozna, kakov je položaj u zemlji.

Novi ljudi na vladi u Rusiji.

Kopenhagen, 14. septembra. „Berlingske Tidende“ primaju iz Petrograda: „Dobro jutro, Rusija, to će se sigurno i ministarskom vijeću, to će se sigurno raspravljati u prisutnosti vojda stranke, te će u glavnim točkama biti prihvaćen. Petrogradskom načelniku grofu Tolstoj naloženo je, da rezoluciju petrogradskog magistrata predloži caru. Ta rezolucija zahtijeva, neka se istina javno prizna, i da nije kriva jakost neprijatelja svojim porazima, već stare pogreške i neposposmnost ruske organizacije. Uopće, Magistral mučara, neka sastavi vladu od novih ljudi, koji ne će nositi odgovornost za stare grijehe i koje će imati potpuno povjerenje naroda.

London, 14. septembra. (D. u.) „Morning Post“ javlja iz Petrograda: Čini se sve moguće, da se ministarsko Goreminkinovo sastavi tako, da se ga posve oslobodi renkejnarnih elemenata. Ustrojila se nova stranka po imenom „reformna stranka“, koja ima i u Duni i državnom vijeću većinu. Stranka ima takov upliv, da je ministarsvo izabralo pet svojih članova, koji će se dogovarati sa vodjama stranke. Ako reformna stranka izvede svoje želje, onda će na mjesto Goreminkina doći Krivošein kao ministarski predsjednik. Sasonov ostat će kao ministar izvanjskih posala. Načelnik Zemstva, knez Lvov, postal će ministrom unutrošnjih posala, načelnik Moskve, Konovalov, trgovvački a Singelen ministar financija.

Ruski uzmak.
Budimpešta, 14. septembra. Prognanje lježečiji Rusu kroz mečvare prama Pinskiu napreduju. Na viso je mjestata ku-sano neprijatelj obustaviti napredovanje naših četa — kako to javlja „Az Est“ — ali je bio iz svih položaja odbačen. Rusi su otvorili kanale, da tako učine kraj neprohodivim. Suho i lijevo vrijeme zaprijetilo je ovu rusku namjeru. Naše čete prodiru uza sve ove poteškoće dalje. Rusi se opiru sako u toliko, da obrane svoje uzmičue čete.

Tobožnji uspjesi na Dardanelima.

Carigrad, 14. septembra. Vijest, da je potopjen torpedorazarač „Jar. Hissar“ ne odgovara istini. Rusi javljaju, da su u Cromu moru napali tursku krcariju „Hamidie“ i dvije torpednjače, koje su pogbjete u Bospor. Cistinu je „Hamidie“ dne 5. septembra napadnula, ali je nalava odbijena. Ruske su torpednjače bježale pred turskim ratnim brodovima, koji su došli iz Bospora. Nijedan turski brod nije oštećen. „Hamidie“ može svatko ogledati u luci.

Bugarska i Rumunjska se nisu sporazumile.

Sofija, 14. septembra. Ministarski predsjednik Radoslavov izjavio je: Rumunjska vlada okrivljuje bugarski kabinet, što nije nikada uznastojao, da dodje do sporazuma. To nije istina. Jednoga dana pozvao sam k sebi rumunjskog poslanika u svrhu sporazuma. Rumunjski je poslanik mog prijedlog odbio uz opaku, da mu Biserava, Bječa, Bječa, Bječa, Bječa, Bječa nije želila nikakvog sporazumjenja.

Bugarska i Turska.

Sofija, 14. septembra. Pregovori su između Turske i Bugarske, kako se glasa, zaključeni. Nova će granica teći, kako je javljeno. Noš treba riješiti pitanje, kada će ugovor stupiti u krepost i kada će Bugari zaposesti područje, što im ga Turska odstupa. Objie će se točko nasikoro riješiti, te su sve nade entente o protivnom, bez svakog temelji. Nitko se ne boji, da će se narod usprotiviti, kada bude Bugarska zaposjela ovo područje. U roku od sedmice dana bit će sva pitanja konačno uređena.

Obustavljen osobni promet u Srbiji.

Bukarest, 14. septembra. Prama vijestima iz Soluna, ubustavljen je u Srbiji savak osobni promet na željeznicama. Na željeznicičkoj pruzi Gevgelji proširilo se kolodvorove, da se olakoti promet. Ententa je zahtijevala, da se uvede dvostrana željeznica, ali se želji nije moglo udovoljiti radi uskoće doline Vardara.

AUGUST ŠENOVA,

Kanarinčeva ljubovca.

(Dalje.)
Branjah se od toga klanjaja i blagovijestanja, kako sam bogu znao. Bilo me malo ne silid, da mi se za gotovo nič zaslugu iskazuje tolika hvala. Ali oči tečaju riječi zahvalnice poput tekućice, koje nijesi jak zaustaviti, ni to prevajale ju se unisice s lijeva desno a s desna na lijevo. Stajasnno to čas prama sebi, ja štete, stara bijahidi, dok ona uzdalimvisi neistama: „Oh! Gospodine! Dobra, zlatna duse, to ću ja Vama i slavnoj gospođi taj već naplatiti.“
„Možete,“ odvratih ponasto drzovito, to me ona nekako čudno nepovjerljivo gleda. Valjda je mislija, da sam rad tome se potpirali.
„Da, da!“ reći će napokon u čudu.
„Da, da,“ nasmiješim se ja, „nije to, već prava istina. Ali šta tu stojimo? Što nam radije čassak. Nešta sam unoran, ali, ako dozvolite, ako vam nješan mogu.“
„Oh! Molim! Oprostite!“ izmucu stara

od nepričke, „lude sam pamet!“ Oprostite!“ i pri tim riječima prigurnu mi drvenu stolicu.

Sjednuhvi domahnuh ju, neka i ona sjedne. Istom nakou časka stisnu se Amalija u svoj zakuljak pri tavanskom prozoru i spusti se na stolicu kraj kanarinca.

Meni je u toj škuljici voljko bilo: kao ono stoji pred zaboravilih, da sjedim pod krovom podrie kuce, da sjedim na drvenoj prlici. Zrake sunčane padahu koso preko rumenog cvijeta kroz uzam okvir tavanske prozora. Na sunčanom zlatu ljeskale se zlatoliko pavuljice kanarinca, i mene toll pametno gledao je u lice Amalijino, na njene ružne, ali srećom obasjane crte, na njene bistre suze radonice. Stakala je ponešto vjeda, na trepavicama drhtao po koji sjajan biser. Svjetloba učini te vapnom objeljene zidove, te drvene tavaniće i stare slike, umilinjani. Sve je, red bi, od sunčanog zlatu treptilo. Ne znam, je li drugom, ali meni je tako. Ja sam volim boroviti u ljupku zakuljku drvena, starobitarskog rleničkog dvorca, nego li u dvoranu visoke palače, kadifom obloženo. Možda je to puka

predsuda, ali ja se ne mogu otristi. Sve mi se čini, da u tih prostorijah ima više zdrava srca.

Amalija, spustiv glavu i siloživsi ruke na krovit, kan da je čekala, što ću joj reći. Otvoriv pisane i sebi vazda nešto više arčanosti ili da bolje rčknem drzovitosti od ostalih ljudi. I ja pribrah svoje svoje sile, te ću Amaliji:

„Vi ste me, draga gospođice, prije pitali, kako da mi se olužite, a ja odgovorih, da mi se možete odložiti. Je li tako?“

„Da, da,“ potvrdi stara plaho.

„Ne dvojim, da se mojim riječim čudite, jer po svoj prilici ni ne slušate, što od Vas tražim.“

„Istina je.“

„Oprostite mi, ali ja sam Vam velik prijatelj starina, piča, pripovijesti o naših starih hrvatskih porodicih.“

„Ah!“

„Da! I to staro, zdiravo sjemo toll je riječko dandanas posijano, da čovjek jedara koje zrnce pobrati može. Bada, stara krv žino, nov se izvija svijet. Sav se svijet izjednači jednim razom, govodi po jednoj mjeri. Ne znam, da li je bolji stari svijet, da li novi. Vidite, ja o tom

mislim na svoj način. Imam Vam starih novaca, kovani su prije mnogo stotina godina. Ali još je na njih sve jasno i srebro je čisto. Imam i nešta novih. Glava je dakako bolje izrezana i ona dvozglava ptica, i pismo je, istina. Finije, ali se to brzo ostruže, crveni bakar izlazi ispod srebra.“

„Istina, istina,“ potvrdi stara glavom.

„Ne znam, jeste li me pravo razumjeli. Hrvati su danas manje hrvatski, no prije. Sve hoće biti na diaku jednako s ostalim svijetom. Meni to nije pravo. Ružak ne ostane ruž, ljubica nek uvijek evale ljubicom. Trešnja je ne čijeji na sljivu. A opet svaki cvijet sjaje svojom bojom, mirise svojim mirisom. Ludo bi bilo, ljilji sve cvijeće promijeniti u ruže: napokon bi nam i lijepe ruže dosadile. Mi Hrvati, bojim se, gubimo staru boju, stari miris. Jeste li me razumjeli, gospođice?“

„Ah, kako nijesam! O tom sam i ja često razmišljala, sjedeći od ovoga prozora i gledajući u tamno kuzak, kako se mjesec diže nad goru. Pa ne jednog rekoh mjesecu: Ej! Je! V mjesecu! Gore su iste, ljudi su drugačiji.“

(Dalje stijedi.)

Odlazak ententnih diplomata iz Sofije.

Carigrad, 14. septembra. Kako se doznaje iz Sofije, domala će diplomati Engleske, Francuske, Italije i Srbije zapustiti glavni grad Bugarske.

Rumunjska ostaje neutralna.

Bukurešt, 14. septembra. Organ Rumunjske vlade „Vitorul“ tvrdi da vlada ne će promijeniti svoje stanovište, te da će ostati neutralna.

Srbija i Bugarska.

Petrograd, 14. septembra. „Riječ“ zahtijeva neka ententa preda Srbiji ultimatum, ako ne će Bugarskoj odstupiti, što ju ova pita. Srpski je odgovor poruga za ententu.

Držanje Rumunjske.

Bukurešt, 14. septembra. „Gazer Tagblatt“ donosi: Javno mišljenje sve jasnije zahtijeva, neka se vlada izjavi za ententu ili da obdrži slobodni izbor između ratujućih stranaka. Filipescu izjavio je da je on uz ententu, te se i vlada u svoje vrijeme uz istu obvezala. Sad je došlo vrijeme, kada će morati ministarski predsjednik pokazati svoje karte. „Moldava“ pozivlje vladu, neka izjavi što je na stvari.

Grčka i Srbija.

Atena, 14. septembra. Odnosaji između entente i Bugarske napreduju. Nadaju se, da će Bugarska nasrkno odgovoriti na prijedlog. Pošto je bugarsko-turski ugovor zaključen, Bugarska će ententi dati takav ugovor, koji neće značiti ništa. Ententa će na to Bugarskoj predložiti novu notu. Za Grčku bi bolje bilo, da Bugarska ne pogodi sa ententom, jer joj tako ne bi trebalo ustupati njezinu Macedoniju.

Udes Austrijanaca i Nijemaca u Indiji.

London, 14. septembra. „Morning Post“ objavlja članak svog dopisnika iz Kalkute od dne 14. augusta, koji se odlikuje mržnjom prema Nijemcima. Prema ovom dopisu, indijska je vlada odučila, da sve Nijemce i Austrijance, koji nisu vojnici i nisu internirani, bilo žene, dječicu i malu djecu, proteraju iz Indije. Prama njegovim izjavljanjima internirano je iz misijona 94 muskaraka, 120 gospodja i 110 djece, a u drugim mjestima 117 muskaraka, 55 žena i 58 djece. Na svojim mjestima ostalo je u misijonima 121 muskarak i 144 žene, a od drugih mjesta 74 muskarak, 134 žene i 18 djece. Dopisnik izvještuje dalje, da opstoji jaka struja za to, da se one njemačke firme koje su privremeno likvidirale posvema zatvori. Mnogi su mnijenja, da se nakon mira otpravi iz trgovine sve Nijemce iz Indije.

Amerikanska opažanja.

Berlin, 14. septembra. „Continental Times“ objavlja članak, u kojem upisuje kakvo razpoloženje vlada među publikom u Americi. Tu se voli, da ljudi ne govore mnogo o ratu. Amerikanac ne može dugo vremena svraćati svoju pažnju na jedan predmet, a rat već predugo traje. Obični ljudi ne ljube Englesku. Nitko u Americi ne želi rata sa Njemačkom. Ljudi srednjeg stališa izražavaju se: „Lijepo je, što smo mi njemačkog pokoljenja.“ Pred godinu dana se što takva ne bi bilo čulo. Samo bogataši se slide reći, da za nekoje i oni bili Nijemci. Kanadijci vele, da su oni mnogo više utinili za Englesku, nego im je to bilo moguće. U Sjedinjenim se državama nalazi mnogo naobraženih ljudi, koji tvrde, da ententa nije bila pripravna za rat.

Novi papirnat novac u Italiji.

Rim, 14. septembra. Naredjeno je, da se izda datih 150 milijuna bankovnih nola po pet lira.

Čizme sa papirnatim potplatima.

Chiasso, 14. septembra. Skandal liferanata za posole sa papirnatim potplatom zauzima sve veći opseg. Dosada se je uapsilo 15 osoba.

Torpediranje.

Kristijanija, 14. septembra (D. u.) Motorni skener „Bien“ koji je subotu otplovao u Englesku kreat ugljenom, potopljen je od jedne njemačke podmornice. Momčad je osuđena.

Francuski brod u plamenu.

New York, 14. septembra (D. u.) Reuter javlja: Prama vijesti, što je stigla u Halifax, francuski prevoznik parobrod „Saint Anna“ gori usrijed oceana, te traži pomoći.

Engleski parobrod potopljen.

Ynuiden, 14. septembra. (D. u.) Momčad nizozemskog parobroda „Ponoma“ vidjela je u nedjelju, kako je tri milje od broda svetionika „Kontich Knock“ potopio engleski parobrod od 500 tona. Brod je nosio od znamenje belgijskog potpomognog othora. Momčad sastojala je od 100 ljudi po prilici iskrcala se na ribarske ladje.

Put u Argone.

Vojni izvijestitelj H. Katsch javlja iz Argona listu „Kölnische Zeitung“:

Tmurna, kišovita dana pripio sam u Argone. Putevi bili puni blata, gustare neprohodne i mračne. Penjaj se na drvene toranjeve, muči se do med granjem postavljenih stražarih ili strojnih pušaka, nijesi ipak na deset koraka ispred nosa, onkog dopirao. Gusta magla, lamne oblačine otimale ti svida i prijatelja i neprijatelja i sve znamenite one pozicije, koje s došao iz daleka pogledati si.

Argorsko je bojiste skroz i skroz različit od svih ostalih. U ono nekolicino dana, što sam u njima sproveo, imao sam prilike upoznati i strahote same šume i ratna uništavanja, što su u njoj ljudi počinili.

Ne može se pomisliti, zašto je francuska sumarska uprava dopustili snjela, da Argone ostaju divlje, neunosne i puste, koto jestu. Ne uzgajaju se u njima jaka, lijepa, nova stabla, već pušta se staro korijenje i sad viši, sad niži panj, iz kojeg fjeraju na sve strane guste mladice, koje isprepljele gusto trnje. Tu i tamo strše u vis ogromne sumske grozdije. U takvoj sumi ni divljač nema, osim veprova. Sve je u njoj strasno, te su možda htjele vojničke francuske oblasti njenim strahotama podići obranu verdunskoj tvrđavi. Nemoguće je opisati heroizam njemačkih četa, da savladaju sve poteškoće u Argorskoj šumi, dok su put sebi, trnu, topovima prokričle, pa jurisem osvjetle pozicije kao visina broj 285 i „La fille morte“.

Mogao sam nekoliko dana amo lamo po Argonama putovati. Svuda pratila me skih strojeva. Dovoljno mi se posjetiti i mjestu tek dovršenih bojeva, kad su još kazale za bježećim neprijateljem naše ručne granate.

Momčad odmaru se na sigurnom mjestu u naravnim ili umjetno izdubljenim špiljama u brjegu ili ispod zemlje, gdje žive do 1500 ljudi. Oberst grof X. stanuje također u pukotini ispod brjeznog obronka, otkuda dominira nad bližim bojistom. Ulaz je u špiljicu potuzi, krivuljasti hodnik, kojim se stize u obrstovu kancelariju i stanovanje: lijepi vojnički krevet, te kapti i ostale stvari uljudnog oficira okolo njega porjeasane; prosti zastor med krevetom i širim dašecanim stolom i okvrim stelažama, mnogi telefonski aparati — to je skoro sve obrstovo stanovanje. Ko bi, gledajući onaj gorski obronak, posumnjati mogao, da stanuje tamo ko drugi, nego gnjezilo orlova? Pravi orlovi su istina i naši vojnici.

Pod samim brjekom, stiećen strimim klisurama nalazi se i neprijatelj. U guštari ne vidi se, ali one uske staze i puteželjci, što se vratolomno uz i nizbrdo penjaju, u gulure skrivaju i rijetko kad na svjetlo boje pomalaju — svaki putić i prolaz svjedoci su naših navala, obrana prodiranja i svakovrsnih vojnih operacija. Tu se sasvim drukčije navajuje, no gdje na budi kojem europskom bojistu. Kako je teško namjestati top, kako grozno lamaju njegova usrijana zrna grane i stabla po sumi, te obore neprijateljsku strazu ili strojnu pušku sa stablom u ponor. A noći? Te su tamo pravi pakosni smrad zagušljivi plinova, zlosretni bijesek, koji od časa do časa, ko da rastrza noćnu tmunu, praskanje i lomljenje stijena, stabala, tu i tamo mali požar, koji se ne raširi, nego se sred dima zgusni, a okolo njega ljudska bića, koja su zaposelena, da ga piri i šire, ko vragovi u paklu....

Legao sam napokom u kutu svoje špilje, te sa tim strasnim dejmovima usno te imo na čudo, noć bez strahovitih snaja, kojoj se sreći nijesam u Argonama našao.

Sa švicarske granice.

„Petit Parisienne“ piše: Predsjednik švicarske republike dozvolio je razgovor članu francuske akademije Etienne Lamy, te se izrazio po prilici ovako:

„Mi moramo Francuskoj izdati svjedocanstvo, da nije od nje nijedan drugi narod s nama postojenje, pripravljive i prijaznije ugovor vodilo. Ali kakva nam je nepovoljna sreća dosudjena! Niko nije za taj rat neviniji od nas, ali ipak produžuje nam neprilika i muka bez kraja, i konca.

Rat zatvara sve naše granice, pomotno je skoro nutarnju svjetu, postavio se između nas i vanjskog svijeta, opkoljuje, pritišće nas i guši, silu nas da brojimo naše zalogaie, ubija nas. A mi se ne lužimo, jer nas je Bog pristiđo od naj-skrupnijih kusanja; od proljevanja krvi i od tujdnjake provale.

Mi kušamo pokazati se dostojnima ove Bože milosti, pomagajući drugima, što više trpe, negoli mi. Prama ovim siromasima i proti njihovim nevoljama podizemo mi milosrdne vojske velikodušna i samaritanstva. Ali naša dobra vođa i ljubav nedostalna je i nemoćna proti sveopćem i trajnom pokolju cijelili naroda. Šva naša strpljivost, radi vlastitih boli i onih, što nam tuđe muke zalavaju, povećati će samo u nama nestrljivu želju i volju za mirom.

Ali tog si mira ne ćemo uskortiti skrovnim željanja. Doći će dani, kada će dužnosti neutralaca poprimili drugu formu. U prvansja vremena, radi nerazgovnih komunikacija i radi nastojanja svakog naroda, da sam sebi zadostaje, nijesu ratovi ostieđevali pače ni smelali ostalih naroda....

Ali koliko je više svijet otvarao slobodnom izmjenjivanju misli, običaja i bogatstva, morali su se toliko više počueti međusobno vezanima; tako, da tko zlostavi njihovu zajednicu na jednom udu, taj pomuti također blagostanje svih ostalih članova svjetske zajednice.

Sada već cijela svjetska trgovina trpi pod udarcima što ih u Europi kramna. Strahovitna nova iznasašaja znanosti prenašaju bojeve na općenita neutralna područja i na neutralna područja....

Švicarska, tim manje kod ratovanja respektira, a tim više se od njih zahtijeva. Toga radi smiju oni ne samo svoj glas proti ratu podizati, jer su i oni njegovim žrtvama, nego i sjediniti svoje sile.

Čas, kada bude znan zgodan, ne će našu Švicarsku neprapravnom, da porad i drugima za lakav mir, koji ne bi u sebi nosio grom otrovnih klica novih ratova. Takav mir je u interesu svijeta. Svi imaju pravo raditi, da ne zavladu svjetlom sila pobjednika, koji bi male narode suatnaro nekakvim svojim robilom i plijenom.

Nije dakle lakav mir potrebit, koji bi još povećao sadašnji nerod, nego takav, što će dozvoliti da se narodi kao jedna obitelji svoj sakupe u mirnoj budućnosti.

Oko toga će Švicarska skupa s ostalim neutralcima poraditi.*

Razne vijesti.

Važno za roditelje. Javili smo već, da se u Polu namjerava otvoriti hrvatska škola i zabavište. Upozorujemo naše ljude, da prijave svoju djecu za hrvatsku školu i za hrvatsko zabavište, jer niti ne bi lijepo bilo, da se naša djeca upisu u druge škole.

Pozivlju se ovime svi roditelji, da javu čim prije dopisnicom imena svoje djece, dan i godinu rođenja, izvršen razred škole i narodnost. Pošto se namjerava otvoriti i zabavište, neka se prijave i imena takve djece, koja bi polazila zabavište. I kod ove djece trebala javiti ime, dob i narodnost. Dopisnice neka se šalje na naslov: Odbor za ratnu pripomoć, Pala.

Zadnje vijesti predstave u gradskom kazalištu donijele su čisti obihuk u iznos od K 2750. Predsjedništva obiju društava u čiju su korist predstave priredjene zavlaženje se svima, koji su kod istih sudjelovali, te pripomogli do tako lijepog uspjeha.

Kultera. Zdravstveni odio ministarstva unutra, posala javlja: Prama izvještaju od dne 11. septembra pojavio se kotar služaj azijske kolere u Sterntalu, kotar Plinj u Stajerskoj, jedan slučaj u Celju, 26 slučajeva u Bohinjskoj Bistrici i Kranjskoj i 16 slučajeva u Trstu, Služajevi, što su se pojavili u Sterntalu, Celju i Bo-

hinjskoj Bistrici bili su modju vojnostrovo koje se vratilo sa bojišta.

Cijepljenje protiv kolere. Kotarska bolnička blagajna javlja: Cijepljenje protiv kolere uslijedit će u zdravstvenom odjelu općine, trg Foro, palača općinske stenošnice, II. kat, i te u sljedećem redu: četvrtak od 5—6 pop. za uslužbene k... „Cantiere navale Triestino“ i „Stabilimento Tecnico Triestino“. U putak od 5—6 pop. za uslužbene tvrke Pavleži. Za sve druge osobe svaki dan od 4—6 pop.

Duhovna pastva za bjegunce. „Sloven“ donosi u broju od 13. septembra vijest o nasim bjeguncima: Potpisani javlja, da se je duhovna pastva za slovenske i hrvatske bjegunce u Moravskoj, gdje je do sada potpisani djelovao, ovako porazdijelio: Sloveske i hrvatske bjegunce u politiku kotaru Rómerstaldt primio je Veliki G. Jan. Ev. Jarec, kurat iz Stevorjana Koševice; hrvatske bjegunce u Moravskoj, Trilavci preuzimlje Veleč, G. Dimitrij Pavao Čurković, župnik-nadpop u Matve raru-Krnci kraj Pule, one u Moravskoj Šumperku (Schönbreg) Veleč, G. Župnik Franjo Livić, one u Hohenstadt Veleč, G. Anton Glinić iz Štovanja kraj Pule. Vlada namjerava koncentrirati sve Slovence u kraju Gmünd, gdje se za njih pripravljaju barake. — Odlisnim poštom vanjem Jos. Litan, prot. bogoslovije.

Sv. Petar u Šumi. Pišu nam: Oni oružnici vode istragu o načinu, kako se talijanski trgovci i delegati prodavali za Sv. Petru i Tinjanstini brasno, što c. k. vlada onim općinama dozdjeljuje. Radoznalni smo kakav će biti svršetak slaga.

Zdravstvena mudrost. Tko nema vremena, da bi skrbio za zdravlje, moćne kasnije imati vremena za bolest. Najviše ima takovih, koji se pobrinu za zdravlje jedva onda, kada su ga izgubili te su oboljeli.

Svak je svoje sreće, pa i svoga zdravlja kovao.

„Bolje da si siromak, ali uzato čvrsto zdrav, nego bogat i bolestan. Zdravlje, jakost je bolje od zlata, i zdravo tijelo je bolje negoli veliko imanje. Nema bezgastva, koji bi više težilo, nego zdravo tijelo.“ (Cicero 207.)

Zdravlje je imanje.

Da star postaneš, je Dožja dobrota; da mlad ostaneš je tvoja skrb.

Najbolji liječnici na svjetlu su, rano umjerenost u jelo i piću, svjetlo, zrak i voda.

Bolest te ne će napasti najedamput ka grom iz vedra neba, nego se razvijaju malih grijeha proti zdravlju. Kada se tog mnogo nakupi, nastupi bolest.

Najbolji put do zdravlja jest pjesme. Sve bi isto bolje, da bismo više hodili pod zvijezdama.

Zatvoreni prozori u spavaonicu su otvoreni put sušici. Prijatelj zloka dugo živi. Kamu ne dolazi sunce, dolazi liječnik.

Na sjenoj strani se zaustavi mrtvački tri puta, dok na sunčanoj strani samo jednputa.

Sunčano svjetlo jest najbolji ubojica uništavalac otrovnih klica i najčistije dezinfekcijsko sredstvo.

Rano na počinak — rano ustani. Tko će ti izmedju ostalog i uzdrzati zdravlje.

Podpirajte Zdrhu!

Knjige: Vježbenica talijanskoga jezika za samouke.

Sastavio Barba Mate Balota iz Raše, Mariner od jedamput, a sada solat od „kavalarije od kraja“ u Graeu.

Cijena 1 kruna.

Krvava Košulja ili uspomene iz doline Raše.

Srpjavo Vladimir Nazor, c. k. ravnatelj učiteljska u Kastvu, sada počiv. ustaša u carskoj vojsci. Cijena 50 fl.

Prodaje se u Papirnici Jos. Krmpotić (Uprava „Hrvatski List“)

Kupujte žigice
„Družbe sv. Ćirila i Metoda“